

UNIMA nedir?

Açılımı Fransızca "Union International de la Marionette-Uluslararası Kukla Birliği" olan UNIMA 1929 yılında Çekoslovakya'nın başkenti Prag'da kurulmuştur. Kukla ve Gölge oyunu sanatlarıyla ilgilenen sanatçı, tasarımcı, araştırmacı, kukla yapımcısı, tanıtımcı vb. kişilerin üye olduğu uluslararası bir kuruluştur. Amacı kukla ve gölge oyunlarını araştırmak, tanıtmak, yaşatmak ve geliştirmek, bu sanatla uğraşan kişilerin bir araya gelmesini ve tanışmalarını sağlamak, bu sanatlar yoluyla dünya barışına hizmet etmektir. Dünyanın yüze yakın ülkesinde örgütlenen UNIMA'nın merkezi Fransa'nın Charleville Mezieres kentindedir.

ULUSLARARASI KUKLA BİRLİĞİ

UNIMA'nın Amacı ve Anlamı

UNIMA (Union Internetal de la Marionette) Uluslararası Kukla Birliği'dir.

Tüzüğünde kuruluş amacı şöyle belirtilmiştir.

UNIMA'nın amacı; kukla sanatını geliştirmek, yaymak ve tanıtmaktır. Bu görev şu şekilde ifade edilebilir.

1. Mümkün olan tüm iletişim ve haberleşme araçlarından yararlanarak bütün ulusların ve kıtaların kuklacıları arasında temas ve değişim yapılmasını sağlamak,
2. Kongreler, konferanslar, festivaller, sergiler ve kumpanyalar organize etmek ya da bunlar için yetki vermek,
3. Demokratik, sendikal, mali ve yasal çıkarlarını maddi garantiye almak amacı ile teşkilat üyelerine, mesleki faaliyetleri çerçevesinde yardım ederek, yetkili mercilere tavsiyelerde bulunabilmek veya teklifler sunabilmek,
4. Mesleki eğitimi teşvik etmek,
5. Tarihi, bilimsel ve geleneksel araştırmayı genişletmek,
6. Bir yandan yenileşmeyi teşvik ederken, gelenekleri canlı tutmak,
7. Kuklayı etik (ahlaki) ve estetik eğitimin aracı olarak kullanmak,
8. Benzer amaçlar taşıyan uluslararası organizasyon ve faaliyetlere katılmak.

UNIMA'nın Kurulları (Komiteler)

Budapeşte'de yapılan, 1996 kongresinde 13 tane komite oluşturulmuştur. Ortak çalışma yaparak hedeflerine ulaşma amacıyla olan Komiteler Birliğine, bir yönetici komite üyesi başkanlık etmektedir.

Başlıca komiteleri;

- Kukla oynatanların (Puppeters) Profesyonel Eğitim ve Öğretim Komitesi
- Bilimsel Araştırma Komitesi
- İletişim ve Yayın Komitesi
- Kurallar (Yönetmelikler ve Tüzükler) Komitesi
- Mali Komite
- Amatörler Komitesi
- Latin-Amerika Komitesi
- Avrupa Komitesi
- Asya-Pasifik Komitesi
- Afrika Komitesi
- UNIMA-200 Yayın Komitesi
- Uluslararası Dayanışma ve Geliştirme Komitesi
- Kuklacılık Eğitimi Komitesi

UNIMA'nın Yapısı

Milli Merkezler ve Temsilcilikler

Bir **UNIMA** milli merkezi iki yolla kurulur.

- a. Bir ülkenin en az 10 üyesi ile (bireysel ya da bir arada)
- b. Var olan bir milli organizasyon ile merkezi olmayan herhangi bir ülkede, Genel Sekreterlik o ülkenin bir üyesine **UNIMA** temsilciliği görevini, milli üyelik sözleşmesi ve sonraki yönetim komitesi onayıyla verebilir. Temsilciliği fonksiyonu, amacı bir milli merkez oluşturmak ve Genel Sekreterlikle olan sıkı bağlantıları devam ettirmek olan milli kukla ve gölge oyunu sanatları arasında ilişki geliştirmektir.
- c. Bir ülkede sadece bir merkez oluşturulabilir. Bu bölgesel merkezler tarafından oluşturulabilir. Bir milli merkez kurma isteği komitenin onayını gerektirdiği için, milli merkezin kuruluşu **UNIMA** genel merkezine bildirilmelidir.
- d. Her milli merkez çalışmalarını genel merkez tarafından alınmış kararlar çerçevesinde yürütmelidir.

UNIMA'nın Tarihi

1929 yılının Mayıs'ında, Sovyetler Birliği, Romanya, Avusturya, Almanya, Yugoslavya, Fransa ve Bulgaristan'dan konukların davet edildiği 5. Çekoslovak Kuklacıları toplantısında kuklacılar arasında uluslararası bir birlik kurma konusu tartışılarak benimsenir ve **UNIMA**'nın kuruluş çalışmaları başlatılır. Prag'dan sonra aynı yıl Paris'te, 1930'da Liège'de, 1933'te de Ljubljana'da toplantılar yapılır. Bu kısa süre içerisinde **UNIMA** kendisini küçük bir arkadaş grubunun bulunduğu yer olmaktan çıkartıp bir dünya organizasyonu haline getirmeyi başarır. Kültürel tarih açısından bakıldığında **UNIMA** dünya tiyatrosu içinde ilk kez kurulan uluslararası birlik özelliğini taşımıştır.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında birlik üyeleri arasındaki görüşmeler çok zor da olsa gizli olarak sürdürülür. Bu dönem üyelere üstün dayanışma ve mücadele etme azmini kazandırmıştır.

Savaş sonrasındaki ilk toplantı yine Çekoslovakyalı sanatçıların girişimiyle 1957'de Prag'da **UNIMA** kongresi şeklinde yapılır. Kongrede **UNIMA**'nın geçmişteki etkinlikleri ile gelecekte yapacağı çalışmalar değerlendirilir. Kongre aynı zamanda dünyada hakim olan soğuk savaşın hiç değilse kuklacılar arasında sona ermesine aracılık etmiştir.

Kuruluşundan itibaren çok açık bir birlik olan **UNIMA** amaçlarına ulaşmak için faaliyet gösterirken, arkadaşlık ve insani özelliklerini kaybetmeden kendi kurallarını demokratik prensipler çerçevesinde uygulamıştır. Bunları 1945'ten sonra Doğu ve Batı diye ayrılmış bir Avrupa'da gerçekleştirmek hiç de kolay değildi. **UNIMA** bu dayanıklılığı sayesinde bütün problemlerin üstesinden gelmiş ve gelmeye de devam edecektir.

1960 yılından sonra **UNIMA**'nın yeni nesil üyeleri **UNIMA** çalışmalarında yeni yöntemler ve kurallar geliştirmişlerdir.

Bu yeni kurallar, milli merkezlerin kurulması ve uluslararası komitelerin, **UNIMA** çalışmalarında değişik alanlarda gelişmeler sağlanabilmesi için sorumluluklar getirme yolunu açmıştır. Bu nedenle **UNIMA**, bir arkadaş grubu olmaktan çıkıp modern ve oldukça etkili bir organizasyon haline gelmiştir.

Savaştan itibaren **UNIMA** tarafından uluslararası önemli festivallerle bağlantılı 12 tane kongre düzenlenmiştir. 1980 yılında ilk kez Avrupa'nın dışında bir kongre Washington D.C'de yapılmıştır. 1988'de Asya'da, Japonya'nın üç şehrinde (Nagoya, Lida, Tokyo) ilk kez bir kongre yapılmıştır. 1992 yılında Slovenya Ljubljana'da yapılan kongre ile **UNIMA**'nın kuralları konulmuş ve yeni neslin pratisyenlerine ve coşkulu olan kimselere daha canlı ve çekici kılabilmek için büyük bir gayret sarf edilmiştir. **UNIMA** tarafından yapılan planların bir bölümü sadece sanattaki ustalıklarını ve kukla ile ilgili bilgilerini artırmak isteyenlere değil, aynı zamanda değişik alanlarda derin araştırmalara gereksinim duyulan (ör: eğitim, öğretim ve terapi) konularında çalışan kimseleri cesaretlendirmek için yeni yardım tekliflerini içeriyordu.

1980'li yıllardan itibaren, kıta Avrupa'sında merkezler ve üye sayısında büyük bir artış oldu. Bu yeni merkezler yeni bölgesel gruplaşmalar içerisinde örneğin Asya ve Amerikan komiteleri sonucunda kurulmuşlardır. Anılan komiteler bu merkezler ve üyeler

arasındaki iletişimi kolaylaştırmak ve yeni sorumluluklar almak için gayret göstermişlerdir.

Prag'daki 40 yıldan sonra **UNIMA** genel merkezinin ilk kez yeri değiştirildi. Genel sekreterlik, 8 yıl kalacağı, Polonya Varşova'ya taşınmıştır. 1980'de merkez, Fransa'da önemli dünya festivallerinin bölgesi olan ve 80 yılından itibaren **UNIMA** ve de Institut International de la Marionette'nin evi durumunda olan Charleville-Mézières'e taşınmıştır. **UNIMA**'nın genel sekreterliği faaliyetlerini düzenli olarak dünyanın her yerinden gelen üyelerle geniş merkezlerde gerçekleştirmektedir.

UNIMA'nın kurulduğu 1929'dan itibaren dünya değişti ve bununla birlikte **UNIMA**'da kendini geliştirdi. **UNIMA** şimdi dikkat çekici ve saygı duyulan bir dünya organizasyonudur. **UNIMA**'nın faaliyetleri oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Bunun etkisini ise şimdilerde kuklaya verilen değerin artmasıyla gösterebiliriz.

Günümüzde kuklayı, medyayı da kapsayan tüm sanat dallarında bulabilmekte, tiyatro, film, kutlama, dinsel tören, eğitim ve tedavi edici yanı ile etkisini hissetmekteyiz. Yani insanları yakınlaştıran, hoşgörüsüzlüğe ve zorbalığa karşı savaşan tüm sanat dallarında görmekteyiz.

UNIMA'nın gelenekleri kendi yolu üzerinde engel oluşturan bir dinamik güç durumunda değildir. **UNIMA** kuruluşunun tanıtımını yapan açıklamalarda evrensel kardeşliğin insancıl fikirlerini ve anlayışını açıkça göstermelidir.

UNIMA sadece kendi üyelerine karşı değil aynı zamanda kuklanın güzelliği ve ruhu ile zenginleştirilmiş herkese karşı sorumludur.

UNIMA'nın Geleceği

UNIMA'nın gerçek amaçları cesaretlendirici olmak, ilişkileri kolaylaştırmak, her kitudan pratisyenleri, gönüllüleri ve organizasyonları karşılıklı değiştirmek ve kukla sanatının gelişimi için tanıtım, yayılma ve destek çalışmalarına ortam oluşturmak ve bunu devamlı kılmaktır. En son yapılan kongrede, genel sekreterlik, milli merkezler ve üyeler arasında iyi bir haberleşme teknolojisinden yararlanmayı (örneğin genel sekreterlikte uygulanan internet ve e-mail adreslerini) kullanmayı teşvik ettiler. İletişim ve yayın komitesi bilgilerin ulaştırılmasını mümkün olan en hızlı şekilde gerçekleştirecektir.

UNIMA'nın yüklenmiş olduğu en uğraştırıcı faaliyetlerinden biri olan ansiklopedi düzenleme işi gelişmiş aşamada bulunmaktadır. **UNESCO**'nun desteği ile yayınlanacak Kukla Sanatının Dünya Ansiklopedisi (NEPA) sadece **UNIMA**'nın kurucularının eski bir hayalini gerçekleştirmiş olmayacak, bununla birlikte tüm kuklacılar ve tiyatroya ilgi duyan binlerce kişiye tek ve gerçek bir kaynak olup, bu sanat dallarının ne kadar geniş bir alana yayıldığını doğrulayıcı olacaktır.

Diğer planla ise üyelikle ilgili bilgilerin sekreterlik tarafından düzenli dağıtımını ve tabi ki, tüm üyeler için dünyanın değişik yerlerinde, dört yılda bir gerçekleştirilen kongre ve festivallerin programlarını kapsamaktadır. 2000 yılında kongre yeri Almanya (Magdeburg) olacaktır.

UNIMA, **UNESCO**'ya bağlı olan bir sivil organizasyon durumuna gelmiş ve tarihte uzun bir yol kat ederek bugün dünya kültüründe üst seviyede yerini almıştır. **UNIMA**, üyelerinin enerjisi ve iyi dilekleri ile iyi bir geleceğe sahiptir.

UNIMA Size Ne Sunabilir?

İyi Anlaşma:

- Tüm dünyada kukla üzerinde çalışan amatör veya profesyonel (çalışmalarıyla kukla sanatını geliştirenler) veya kuklayı sadece bir sanat dalı olarak sevenler arasında arkadaşlıklar ve bağlantılar kurmak,
- Kukla sanatının tüm alanlarında (terapi, öğretim, eğitim, araştırma, dokümantasyon, koleksiyonculuk, gösteri vb.) insanların birbirleriyle ortak çalışma fırsatları,
- Dünya çapındaki gelişmeler hakkındaki bilgilendirme ve yayınlar,
- Dünyadaki en eski uluslararası tiyatro organizasyonunun üyesi olmanın gururu,

- Toplantılar, konferanslar, festivaller, karşılıklı değişim ve ortak çalışmalar sunar.

UNIMA Üyeliği

Kukla sanatına ilgi duyan birisi veya herkes, bireysel veya grup olarak (Örneğin bir profesyonel veya amatör tiyatro kuruluşu, bir okul) kolaylıkla **UNIMA**'nın üyesi olabilir.

UNIMA'nın milli merkezi bulunan bir ülkede yaşıyor iseniz sekreteriyle bağlantı kurun veya direkt olarak genel sekreterliğin tüm sorularınıza cevap verecek olan Chaleville Mézières'deki merkezine yazın.

Ülkemizde Karagöz Derneklerinin Geçmişi

Karagöz sanatçıları Cumhuriyet döneminde de çeşitli dernekler kurmuş, camiyayı bir araya getirmeye çalışmışlardır. UNIMA'nın çekirdeğini teşkil eden bu dernek ve kurumlar uzun ömürlü olamayıp, farklı nedenlerle kapanınca, günümüzde yerini UNIMA Türkiye Milli Merkezi'ne bırakmıştır.

Bu derneklerden belli başlı olanları şöyle sıralayabiliriz.

Karagözü Sevenler ve Karagöz Sanatkârlarını Himaye Cemiyeti

Avukat Rami Başaran, Cevdet Fahri, Ali Şevket, Besim Şerif, Sami ve Hazım (Körmükçü)'ün kurmuş oldukları "Karagözü Sevenler ve Karagöz Sanatkârlarını Himaye Cemiyeti"nin varlığından 1934'de haberdar oluruz.

Bu tarihte Kaptanzâde Ali Rıza, Cemiyetin Fatih Şubesini kurduğunu duyurur. Kaptanzâde Ali Rıza beyin 1937'de, Rami Başaran'ın da daha sonra ölmesiyle Cemiyet kendiliğinden fesholur.

İstanbul Umum Karagöz, Kukla ve Hokkabaz Sanatkârları Derneği

11 Kasım 1957 tarihinde İstanbul'da yeni bir "İstanbul Umum Karagöz, Kukla ve Hokkabaz Sanatkârları Derneği" kurulmuştur. Bu dernek bugüne kadar meslekten olan 76 sanatkârı üyeliğe kabul etmiştir. Tamamen meslekî bir teşekkül olmakla beraber Karagöz ve Kukla ile Hokkabazlığı yeniden ihya etmek gayesini gütmektedir. Derneğin kurucuları içinde Hayalî Küçük Ali'den sonra memleketimizin en başarılı Karagözcülerinden olan Camcı İrfan Açıkgöz bulunmaktadır. Derneğin merkezi İstanbul Cağaloğlu Şeref Efendi Sokak, Esnaf Han'dadır. Dernek üyeleri Ramazan ayı ile sünnet mevsiminde devamlı olarak iş bulmaktadırlar. Bilhassa Bahar ve Çiçek Bayramı'nda Karagöz oynatılması halkın büyük ilgisini çekmektedir. Dernek bu ilgi üstüne kurulmuştur. Dernek Başkanı İrfan Açıkgöz ile İkinci Başkan Mazhar Genç Kurt İstanbul Radyosunun da Ankara Radyosu gibi radyo programlarına Karagöz oyunlarını almasını dilemektedir.

Bu oluşum kısaca Karagöz Sanatkârları Derneği diye adlandırılmıştır.

Son 10 yıl içinde tanınmış Karagözcülerden Mehmet Sefer, Hayalî Memduh, Safa Yordan, Şefik Sâfi ve Bahattin Koron'u da toprağa vermiş bulunuyoruz. Halen tanınmış Karagöz sanatkârı olarak Hayalî Küçük Ali, Camcı İrfan Açıkgöz, Mazhar (Baba) Genç Kurt, Nevzat Açıkgöz, Nedim Sargür, Hüsamettin Tekmen, Celal Gürkaş, Musa İşiaktır, Şinasi Okur, Öğretmen Şefik, Mustafa Hürcan, Rahmi Kebeci, Aram Çerçi ve Zenne Sait başta gelmekte, Derneğin diğer üyelerini kuklacılarla hokkabazlar teşkil etmektedir. ¹

Karagöz Sanatkârları Derneği Kurucuları

Karagözcü, Kuklacı ve Hokkabazlar Derneği kurucuları: Beşiktaşlı Kuklacı ve Hokkabaz Ali Küçük, Dernek Başkanı Camcı İrfan Açıkgöz, Hokkabaz ve Karagöz yârdağı Şükrü Yesukay, Kuklacı ve Hokkabaz Süleyman Gökgezer, Dernek İkinci Başkanı Karagözcü Mazhar (Baba) Genç Kurt'tur. ²

¹ Tür Folklor Araştırmaları, Karagöz Özel Sayısı, İstanbul Haziran 1959, Sayı 119, s: 1936.

² Tür Folklor Araştırmaları, Karagöz Özel Sayısı, İstanbul Haziran 1959, Sayı 119, s: 1932.

Türkiye UNIMA Milli Merkezi

Merkezi Fransa'nın Charleville kentinde bulunan UNIMA, ülkemizde uzunca bir süre temsilcilik bazında faaliyet göstermiştir.

Ünver Oral, Tuncay Tanboğa bu temsilcilik görevlerini sürdürmüşlerdir.

23-27 Ekim 1982 tarihleri arasında Ankara'da yapılan I. Milli Kültür Şurası'nda konu ele alınıp, UNIMA Türkiye Milli Merkezi'nin kurulması çalışmalarına başlanmıştır.

1988 yılında çalışmaları Kültür Bakanlığı, Milli Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı (Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü) üstlenmiştir. Yapılan çalışma sonucu 27.09.1990 tarih ve no-1013 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 1988 yılı dernekler kanununun 11. maddesine göre UNIMA Türkiye Milli Merkezi kurulmuştur.

Türk kukla ve gölge oyunu sanatlarının yurt içi ve yurt dışında, diğer ulusların kukla ve gölge oyunlarını da ülkemizde tanıtarak, bu sanatların araştırılmasını, geliştirilmesini, korunmasını ve yaşatılmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur.

UNIMA Türkiye Milli Merkezi'nin yaptığı festivaller

- a. Geleneksel Tiyatro Festivali – 1991 Antalya
- b. Uluslararası Kukla ve Gölge Oyunları Festivali – 1993 Aksaray, Kırşehir
- c. Bursa Milli Karagöz Festivali – 1993 Bursa
- d. Uluslararası 2. Bursa Karagöz Festivali – 1994 Bursa
- e. Uluslararası 3. Bursa Karagöz Festivali – 1995 Bursa
- f. Uluslararası 2. Geleneksel Tiyatro Festivali – 1995 Adana
- g. Uluslararası 4. Bursa Karagöz Festivali – 1997 Bursa
- h. Uluslararası 3. Geleneksel Tiyatro Festivali – 1997 İzmir
- i. Uluslararası 5. Bursa Karagöz Festivali – 1998 Bursa
- j. Uluslararası 6. Bursa Karagöz Festivali – 1999 Bursa
- k. Uluslararası Geleneksel Tiyatro Festivali – 1999 İzmir
- l. Uluslararası 7. Bursa Karagöz Festivali – 2000 Bursa
- m. Uluslararası 8. Bursa Karagöz Festivali – 2001 Bursa
- n. Uluslararası Geleneksel Tiyatro Festivali – Eskişehir
- o. Uluslararası 9. Bursa Karagöz Festivali – 2002 Bursa
- p. Uluslararası 7. Geleneksel Tiyatro Festivali – 2002 Amasya, Samsun, Sinop,
- q. Uluslararası Geleneksel Tiyatro Festivali – 2005 İzmir

Seminerler

- a. Karagöz ve Kukla Sanatçılarımız Eğitim Semineri – 1994 İstanbul
- b. Karagöz Çıraklık Eğitimi – 1994 Bursa
- c. Karagöz Oynatım Semineri – 1996 Bursa
- d. Karagöz Oynatım Semineri – 1997 Bursa
- e. 26-28 Kasım 1998 tarihleri arasında Bolu'da Geleneksel Tiyatronun Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu düzenlendi.

Mevlüt ÖZHAN

UNIMA Türkiye Milli Merkezi Başkanı

Konur Sk. No:66/12 Bakanlıklar / ANKARA

Tel: 0312 419 13 36

e-posta: unima_turkey@yahoo.com